

EGE BÖLGESİ

BÖLGENİN YERİ VE SINIRLARI

Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinden biri olan Ege Bölgesi, 85.000 km²'lik yüzölçümüyle Türkiye topraklarının %11'ini kaplar. (Harita:1)

Ege Bölgesi, Anadolu'nun batısında yer alır ve adı komşu olduğu denizden gelmektedir. Batı-doğu doğrultusunda genişliği, Çeşme'den Emirdağ'ın Davulga bucak merkezine kadar 450km'yi geçer. Kuzey-güney doğrultusunda uzunluğu ise Bursa'nın güneyi ile Marmaris arasında 400km'yi bulur. Bölge'nin Ege Denizi üzerindeki kenarı ise, bir kırık çizgi halinde 700km'yi geçmezken, kıyının bütün girinti ve çıkıntıları izlendiği zaman 2400km'yi aşar.

Ege Bölgesi, batıda Ege Denizi, doğuda İç Anadolu Bölgesi, kuzeyinde Marmara Bölgesi ve güneyinde Akdeniz Bölgesi ile komşudur.

Ege Bölgesi'nin sınırları Türkiye'nin öteki coğrafi bölgelerinde olduğu gibi, her yerde il sınırları ile çakışmaz. Aydın, Uşak, küçük bir kısmı hariç İzmir, Manisa ve Kütahya illeri tümüyle bölge içinde kalır. Muğla, Denizli ve Afyonkarahisar illerinin büyük kesimleri Ege Bölgesi'ndedir. Balıkesir ve Bursa'nın ise bazı ilçeleri Ege Bölgesi'ne taşar.

Ege Bölgesi 1) Ege Bölümü, 2) İçbatı Anadolu olarak iki bölüme ayrılır. İzmir, Aydın, Muğla ve bir dereceye kadar Manisa ve Denizli illeri Ege Bölümü'nün tipik toprakları olarak alınabilirler.

Kütahya, Uşak ve kısmen Afyon illeri ise İçbatı Anadolu Bölümü'nün sınırları içinde kalırlar. (Darkot-Tuncel 1995:1-3)

NÜFUS

1990 yılında yapılan nüfus sayımının sonuçlarına göre Ege Bölgesi sınırları içinde 7.471.000 kişi yaşamaktadır. Türkiye nüfusunun %13'ü bu bölgededir.

Türkiye’de km²’ye 73 kişi düşerken; Ege Bölgesi’nde bu sayı 95’dir. Bu yoğunluk bölgeyi oluşturan iki bölüm arasında değişir. Ege Bölümünde km²’ye 152 kişi düşerken; İçbatı Anadolu’da bu oran 45’dir. Bölge nüfusunun %46’sı kırsal kesimde, %54’ü nüfusu 10.000’den yukarı olan kentlerde oturur.

TABLO:4 1927-1990 ARASI EGE BÖLGESİ’NDE 10.000’DEN FAZLA NÜFUSLU ŞEHİR SAYISI VE KENTSEL NÜFUS ORANI

YILLAR	ŞEHİR SAYISI	KENTSEL NÜFUS ORANI (%)
1927	15	18.0
1945	20	20.0
1960	29	29.5
1970	39	37.0
1975	55	41.0
1985	58	51.0
1990	69	54.0

(Darkot-Tuncel 1995:19-21)

YÜZEY ŞEKİLLERİ

Özellikle Ege Bölümü’nde belirgin olmak üzere parçalı bir yapı gösteren bölge, pek yüksek değildir. Bununla birlikte yer yer 200m’yi geçen dağ kütleleri görülür. Ege Bölümü’nün yüzey şekillerinin ana çizgisini doğu-batı doğrultulu oluk biçimli çukurlar oluşturur. Çukurlukların batı uçları yakın dönemde deniz basması ile koy ya da körfez biçimini almış, daha sonra kısmen ya da tamamıyla alüvyonla dolmuştur. İçbatı Anadolu Bölümü’nde dağ sıraları yerine aralıklı dağ dizileri görülür. Bu dağlar, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda birkaç dizi oluşturur.

AKARSU VE GÖLLER

Bölge sularının büyük bir bölümü Ege Denizi’ne dökülür. Bakırçay, Gediz, Küçük Menderes ile daha küçük bazı akarsuların havzaları bütünüyle Ege Bölgesi’ndedir. Büyük Menderes havzasının küçük bir bölümü Akdeniz Bölgesi’ne taşar. Bölgenin

kuzeydoğusunun sularını buradan çıkan Sakarya ve onun kolu Porsuk Çayı Karadeniz'e taşır. Doğu kesimin suları ise Afyon'dan geçip İç Anadolu Bölgesi'ne gider. Ege Bölgesi akarsularının akışlarında bölgeye düşen yağışın mevsimlere dağılışına bağlı olarak, yazın genel bir azalma olur. Ağustos, akarsuların en az su taşıdığı aydır. Sonbaharda ilk yağmurların etkisiyle başlayan kabarma, Şubat ayında en yüksek düzeye ulaşır. Ege Bölgesi göl bakımından zengin sayılmaz. En önemli göller, Büyük Menderes ağzı yakınlarında oluşmuş Bafa Gölü ile Gediz Vadisi kenarındaki Marmara Gölü'dür. Ayrıca Gediz üzerindeki Demirköprü ve Büyük Menderes üzerindeki Adıgüzel, kollarından Akçay üzerindeki Kemer baraj gölleri bölgedeki önemli yapay göllerdir. (Ana Britannica Cilt 11,99-101)

İKLİM

Ege Bölgesi genellikle yazları sıcak ve kurak; kışları ılık ve yağışlı olan Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Bu daha çok Ege Bölümü için geçerlidir.

Ege Bölgesi için iklimin birbirine göre az-çok ayrılıklar gösterdiği üç kesim seçilebilir:

- 1) Tam Akdeniz iklimi hüküm süren Ege kıyıları,
- 2) Zemini deniz yüzeyinden pek yüksek olmayan, yaz ve kış sıcaklık farkları kıyıya göre biraz artan Eg Bölümü çukur ovaları,
- 3) Zemini yüksek, yaz-kış sıcaklıkları arasındaki farkları fazla olan İçbatı Anadolu eşiği.

Yıllık ortalama sıcaklıkta coğrafi enlemin etkisiyle güneyden kuzeye ve yüksekliğin etkisiyle batıdan doğuya doğru azalma görülür. En soğuk ay ortalamaları kıyı boyunda 11C-6C derece arasında değişir. İçbatı Anadolu eşiğinde ise 1C-0C dereceye iner. En sıcak ay ortalamaları da kıyı kesiminde kuzeyden güneye doğru artma gösterir. İçbatı Anadolu'da yaz mevsimi Ege kıyıları ve ovaları ile karşılaştırılmayacak kadar serindir. Yağış tutarı bakımından, bölgenin çeşitli kesim ve yöreleri arasında pek büyük farklar görülmez. Hemen bütün yağış kaydeden istasyonlarda yıllık ortalama yağış tutarı 500mm.üstünde, fakat genellikle 1 metrenin altındadır. (Darkot-Tuncel 1995:13-15)

BİTKİ ÖRTÜSÜ

Doğal bitki örtüsünün ana çizgileri iklim koşullarına bağlı bulunur. Bölgede Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü yerlerde bu iklime uygun bitki örtüsü yaygındır. Kuzeye

doğru ya da kuzeye bakan yamaçlarda nemli rüzgarların etki alanında Karadeniz kıyılarındaki bitki örtüsünün belirtileri göze çarpar. Doğuya gittikçe, deniz etkisinin azalması ve yükseltinin artması, özellikle yağışların eksilmesiyle ilgili olarak step görünüşü başgösterir.

Ege Bölgesi'nde doğal bitki alanlarını orman, maki ve step görünüşlü alanlar olarak üçe ayırabiliriz. Bunların ilk ikisinde ağaçsı bitkiler, sonuncusunda otsu bitkiler egemen bulunur.

Bu üç topluluk arasında kesin sınır görülmez. Orman alanları, Ege Bölümü'nün alçak kesimlerinde makiliklerin; İçbatı Anadolu'da ise step görünüşlü alanların üstünde yer alır. Ormanların alt basamaklarında meşelere rastlanır. Kızılçam, Ege Bölümü dağlarında makiliklerden sonra başlar ve yükseklerde yerini Karaçam bırakır. Karaçam daha çok İçbatı Anadolu eşğinde bulunur. Daha doğuya gidildikçe meşe çalılıkları ve step bitkileri görülür. Bütün kıyı kesiminde zeytinlikler görülür. Turunçgiller, kuzeyden gelen soğuk havadan korunarak güneye sığınmıştır. Akdeniz Bölgesi'ne yakın Marmaris çevresinde sınırlı bir alanda Günlük (Sığla) ağaçlarına rastlanır. (Ana Britannica Cilt 11,99-101)

EKONOMİ

Tarım:

Ege bölgesi ekonomik etkinlikler bakımından çeşitlilik gösterir. Ekili ve dikili alanlar özellikle Ege Bölümü'nde geniş yer tutar. İçbatı Anadolu tahıl ekimi; Ege Bölümü'nde sanayi bitkileri, meyve ekimi ve bağcılık öne çıkar. Türkiye tütün üretiminin yarısından çoğu Ege Bölgesi'nden karşılanır. Şekerpancarı üretimi bölgeye Cumhuriyet döneminde girmiştir. Bunun yanında haşhaş üretimi de önemli yer tutar.

Kurutularak yurtiçine ve yurtdışına satılan çekirdeksiz üzüm, incir, zeytin ve zeytinyağı üretimi bölge ekonomisine büyük katkı sağlar. Turunçgiller önemli ihracat geliri getirir.

Hayvancılık:

Bölgenin hayvan varlığında koyun başta gelir. Arıcılık yaygındır. Deniz ürünleri çeşitlidir. Bölgede kültür balıkçılığı yöntemiyle çok sayıda alabalık yetiştirilir.

Madenler:

Ege Bölgesi'nde madencilik'in geçmişı Lydia krallığına kadar dayanır. Günümüzde Emet'te bor mineralleri; Harmancık'da krom; Soma, Tunçbilek, Yatađan, Seyitömer'de linyit; Salihli, Eşme ve Koçarlı'da uranyum; İzmir, Aydın, Denizli, Manisa, Uşak ve Afyon'da mermer yatakları vardır. İzmir Körfezi'ndeki Çamaltı Tuzlası, Türkiye'nin başta gelen tuz üretim merkezidir.

Sanayi:

Ege Bölgesi sanayi etkinlikleri bakımından Marmara Bölgesi'nden sonra ikinci sıradadır. Dokuma ve gıda sanayisi, makine, yedek parça gibi sanayi kuruluşları İzmir'de yoğunlaşmıştır. Yađ sanayisi Ayvalık ve Edremit yöresinde toplanmıştır. Uşak, Kütahya, Afyon'da şeker; Kütahya'da azot fabrikaları bulunur. Pamuklu dokuma, İzmir, Aydın, Nazilli, Denizli, Uşak'da yaygınlaşmıştır. Halıcılık, Uşak, Kula, Gördes, Simav ve Demirci'de gelişmiştir. (Ana Britannica Cilt 11,99-101)

Ege Bölgesi'nden sonra çalışmanın yapıldığı Kütahya İli ile ilgili bilgi verilecektir.